

РЕШЕНИЕ

№ 204

гр. Кърджали, 21.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – КЪРДЖАЛИ, I. СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и втори ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Веселина Ат. Кашикова Иванова

Членове: Мария К. Дановска
Васка Д. Халачева

при участието на секретаря Елина П. Урумова
като разгледа докладваното от Веселина Ат. Кашикова Иванова Въззивно гражданско дело № 20235100500302 по описа за 2023 година

Производството е по чл.258 и сл. от ГПК.

С решение № 13 от 24.04.2023 г., постановено по гр.д. № 126/2022 г., Районен съд – А. е обявил за нищожна клаузата за неустойка, предвиждаща заплащането на сумата в размер на 2 556 лева по чл. 6 от договор за потребителски кредит № ***** г., сключен между В. П. Ч., като кредитополучател и „Н.“ ***, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „И.“, ул. „Л.“, № *, ет. **.

С решението В. П. Ч. е осъдена да заплати на „Н.“ *** сумата в размер на 168.00 лева – падежирала главница по договор за потребителски кредит № ***** г., дължима за периода от 24.09.2022 г. до 24.10.2022 г., ведно с лихва за забава, считано от връчване на НИМ-19.12.2022 г. до окончателното изплащане и сумата 1 832.00 лева. - предсрочно изискуема главница по договор за потребителски кредит № ***** г. за периода от 24.11.2022 г. до 24.02.2024 г., ведно с лихва за забава за периода от получаването на НИМ - 19.12.2022 г. до окончателното изплащане на вземането, като е отхвърлен насрещния иск в останалата част за сумата 1.21 лева - обезщетение за забава за периода от 25.10.2022 г. до 18.11.2022 г.,

начислено върху падежиралата главница в размер на 168.00 лева и за сумата 183.44 лева - падежирала възнаградителна лихва, дължима за периода от 24.09.2022 г. до 18.11.2022 г., като неоснователен.

Със същото решението „Н.“ *** е осъдено да заплати по сметка на Районен съд - А. държавна такса в размер на 102.24 лв.

С решение № *9/20.09.2023 г. е допълнено решение № 13/ 24.04.2023 г., постановено по гр.д. № 126/2022 г. по описа на Районен съд – А., като на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата „Н.“ *** е осъдено да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, действащо чрез адв. Д. М. М. – управител, адвокатско възнаграждение в общ размер на 543.19 лв. с ДДС за осъществената безплатна адвокатска помощ на В. П. Ч. от с. П., общ. А., обл. К., а В. П. Ч. е осъдена да заплати на „Н.“ ***, направените по делото разноски в размер на 393. 66 лв. На основание чл. 241, ал. 1 от ГПК изпълнението на решението от В. П. Ч. е разсрочено, в частта по насрещния иск и присъдените разноски чрез внасяне по сметка на „Н.“ *** на месечна сума в размер на 100 лева с падеж 15-то число на месеца, следващ този на влизане на решението в сила, като последната вноска следва да включва и законната лихва върху присъдената главница, до пълното изплащане на дълга. С допълнителното решение „Н.“ *** е осъдено да заплати допълнително по сметка на Районен съд - А. държавна такса по насрещния иск в размер на 93.28 лв.

Недоволен от така постановеното решение е останал въззивникът „Н.“ ***, който чрез своя процесуален представител го обжалва като неправилно, в частта с която е отхвърлен предявеният срещу В. П. Ч. насрещен иск за сумата в размер на 183.44 лева – падежирала възнаградителна лихва, дължима за периода от 24.09.2022 г. до 18.11.2022 г. Жалбодателят счита, че не следва да бъде споделяно разбирането, че договорената между страните неустойка е част от годишния процент по разходите (ГПР) по кредита. Съгласно разпоредбата на чл. 19, ал. 3 при изчисляване на ГПР не се включвали разходите, които потребителят заплащал при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит. Твърди, че вземането за неустойка като санкция за неизпълнение на предвидено в договора задължение, не било възникнало към датата на сключване на договора, поради което неустойката не следвало да се включва в ГПР по кредита.

Жалбодателят сочи, че с чл. 19 от ЗПК се транспонира разпоредбата на чл. 19 от Директива 2008/48/ЕО, с която българският законодател предвидил, че годишният процент на разходите по кредита се изчислявал по формула съгласно приложение № 1 и при неговото изчисляване не се включвали разходите, които потребителят заплащал при неизпълнение на задълженията си по договора за потребителски кредит (чл. 19, ал. 2 и ал. 3, т. 1 ЗПК). Твърдението, че в годишния процент на разходите не се включвали сумите, дължими от потребителя за неспазване на задълженията му по договора (в случая неустойка за неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение) се потвърждавало и от факта, че съгласно чл. 19, пар. 3 Директива 2008/48/ЕО „изчисляването на годишния процент на разходите се основава на базовото допускане, че договорът за кредит ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът и потребителят ще изпълнят задълженията си при спазване на условията и сроковете, предвидени в договора за кредит.”

Твърди се, че в първоинстанционното производство по безспорен начин било доказано, че ГПР, изчислен съобразно формула по чл. 19 от ЗПК отговарял на посочения в договора и не надвишавал предвидения в материалния закон максимум (заключение по задача № 4 от допусната по делото експертиза) и несъмнено нищожните клаузи не пораждали правно действие.

Жалбодателят счита, че неправилно съдът е приел, че е налице противоречие с чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, съгласно който договорът за кредит следвало да съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин. Соци, че информация за размера на ГПР била налична в чл. 11, ал. 4 от договора (48.84%), а за общата сума, дължима от кредитополучателя - в ал. 5 на чл. 11 от договора (2 700 лева). ГПР бил изчислен при базово допускане, че договорът за кредит ще остане в сила за уговорения срок и че кредиторът и потребителят ще изпълнят задълженията си при спазване на условията и сроковете, предвидени в договора за кредит. Твърди, че липсва изискване към съдържанието на договора да се посочват компонентите на годишния процент на разходите – същите били нормативно

определени в чл. 19, ал. 1 ЗПК, респ. Приложение № 1 към ЗПК. Сочи съдебна практика.

Твърди, че съдът не съобразил извършената оценка на кредитоспособността на В. П. Ч. (приложение от № 1 до № * към отговора на исковата молба) и игнорирал твърденията и представените от жалбодателя доказателства. Сочи, че по чл. 22 от ЗПК дори евентуалното неизпълнение на задължението по чл. 16 от ЗПК не могло да обоснове недействителност на договора за кредит. Моли съда да отмени в обжалваната му решението на Районен съд – А.. Претендира разноски.

В срока по чл. 263, ал. 1 от ГПК от въззиваемата В. П. Ч. чрез пълномощника адв. Д. М. е представен писмен отговор на въззивната жалба. Излагат се съображения за нейната неоснователност. Твърди се, че самата неустойка е разсрочена от кредитора, като вноските по неустойката били дължими съгласно погасителния план и се добавяли към всяка вноска по главница и договорна лихва. Това вземане било с белезите на допълнение към възнаградителната лихва, като по този начин кредиторът заобикалял императивните ограничения, въведени с чл. 19, ал.4 от ЗПК и начислявал скрита лихва, която се заплащала разсрочено, генерирайки за себе си допълнителна печалба, нарушавайки разпоредбите на ЗПК. Иска се в обжалваната му част решението да бъде потвърдено. Претендират се за разноски пред въззивната инстанция.

В съдебно заседание жалбодателят не се явява и не се представлява. С молба, постъпила през ССЕВ, чрез процесуалния си представител поддържа въззивната жалба. Прилага списък за разноските по чл. 80 от ГПК.

В съдебно заседание въззиваемата не се представлява. С постъпила през ЕПЕП молба от В. П. Ч., чрез представителя ѝ по пълномощие, въззивната жалба се оспорва като неоснователна и се поддържа становището си, изразено в отговора. Прилага се списък за разноските по чл. 80 от ГПК.

Въззивният съд, при извършената преценка на събраните по делото доказателства, по повод и във връзка с оплакванията, изложени от въззивника, констатира:

Въззивната жалба, като подадена в срок от лице, имащо интерес от обжалването, е допустима.

При извършената служебна проверка на обжалваното решение въззивната инстанция констатира, че същото е валидно и е допустимо в обжалваната му част, като относно правилността на същото е ограничен от посоченото в жалбата.

Първоинстанционното производство е образувано по предявен иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД, във вр. с чл. 22, вр. с чл. 11, т. 10, във вр. с чл. 19, ал. 4 от ЗПК и чл. 143, ал. 1 от ЗЗП за обявяване нищожността на клауза, предвидена в договор за потребителски кредит, сключен при Общи условия, предвиждаща заплащането на неустойка при непредставяне на обезпечение от кредитополучателя. Предявен е и насрещен иск с правно основание чл. 211 от ГПК, вр. с чл. 79, ал. 1 във вр. чл. 240, ал. 1 от ЗЗД за заплащане на дължимите по договор за кредит № ***** г. суми в размер на: 168.00 лева - падежирала главница за периода от 24.09.2022 г. до 24.10.2022 г., ведно с обезщетение за забава по чл. 86 ЗЗД върху главницата в размер на 168.00 лева за периода от връчване на НИМ до окончателното изплащане на вземането; 1.21 лева - обезщетение за забава за периода от 25.10.2022 г. до 18.11.2022 г., начислено върху падежиралата главница в размер на 168.00 лева; 1 832.00 лева - предсрочно изискуема главница за периода от 24.11.2022 г. до 24.02.2024 г., ведно с обезщетение за забава за периода от получаването на НИМ от ответника по насрещния иск до окончателното изплащане на вземането; 183.44 лева - падежирала възнаградителна лихва, дължима за периода от 24.09.2022г. до 18.11.2022 г. В постъпилия писмен отговор, ответникът по насрещния иск е направил възражение за прихващане с насрещно вземане на ищеца по този иск.

Първоинстанционният съд е признал за безспорно, че между страните е възникнало валидно облигационно правоотношение със сключването на договор за потребителски кредит от разстояние № ***** г. между „Н.“ ***, в качеството на кредитор и В. П. Ч., в качеството на кредитополучател, съгласно който кредитополучателят следва да върне 2700 лева, при заемна сума от 2 000 лева (главница), платима на 18 броя равни (анюитетни) вноски, всяка от които в размер на 150 лева, при годишен процент на разходите 48,84% и обща дължима сума в размер на 2 700 лева.

Съгласно чл. 4, ал. 3 от процесния договор за потребителски кредит страните са се договорили, че в срок до края на следващия ден от

сключването му, кредитополучателят се задължава да предостави на кредитора гаранция по кредита, съгласно реда и условията, предвидени в общите условия по договора и отговарящи на условията на раздел I от Общите условия, като банковата гаранция или гаранцията, издадена от небанкова финансова институция да бъде в размер на 2700 лева, със срок на валидност до 25.02.2024 г.

В чл. 6 от договора за потребителски кредит между страните е договорено, че при неизпълнение на чл. 4, ал. 3 от договора – непредставяне на гаранция в установения срок, съгласно реда и условията, предвидени в Общите условия по договора, кредитополучателят дължи на дружеството неустойка в размер на 2 556 лева, като съгласно чл. 6, ал. 2 и 4 от договора същата се начислявала на месец, считано от изтичане на срока по чл. 4, ал. 3 и се заплаща заедно със следващата погасителна вноска по кредита, съобразно уговорения погасителен план. Съгласно приетите от страните Общи условия, приложими към договорите за потребителски кредит на „Н.“ *** – чл.3.2.1, в срок до края на следващия ден от сключването на договор за потребителски кредит, кредитополучателят се задължава да представи на дружеството гаранция по кредита, която може да бъде банкова гаранция или гаранция от небанкова финансова институция или двама поръчители.

По делото не е оспорено получаването на сумата в размер на 2 000 лв. от В. П. Ч., от които 992.46 лева – чрез системата за електронни плащания ePay.bg, като сумата от 1 007.54 лева е погасила чрез рефинансиране главница в размер на 1 007.54 лева, дължима по договор за кредит № ***** г., както и обстоятелството, че по процесния договор не е била върната сумата, заедно с уговорената възнаградителна лихва.

От заключението по назначената ССЧЕ, изготвено от вещото лице Г.Д. се установява, че страните по процесния договор са обвързани по още три договора за потребителски кредит, по които са заплатени суми за начислена неустойка за непредоставяне на поръчител, както следва: 1) по договор ***** г. – 1250 лв. от начислена неустойка в размер на 2556 лв.; 2) по договор ***** г. – заплатени 420 лв. и 3) по договор ***** г. – заплатени 420 лв., или общо заплатени 2090 лв. Задълженията по посочените договори за кредит били изцяло погасени, а задължението по договор за потребителски кредит № ***** г.

възлизал на 2000 лева – главница, 700 лева – дължима лихва и 2 556 лева – неустойка. Вещото лице е изчислило, че ако се включи договореният месечен размер на неустойката в размер на 142 лева /2556:18 вноски/, ГПР възлиза на 332,3453 , а без включване на неустойката, т.е. при главница – 2 000 лева и дължими лихви – 700 лева, ГПР е в размер на 48,84%.

По делото е установено, че с предявяване на насрещния иск, на основание чл. 7 т. 2, във вр. с чл. 8 от договор за потребителски кредит № ***** г., цялото задължение в размер на предоставената сума от 2000 лева е обявено за предсрочно изискуемо, поради виновното поведение на ответника по насрещния иск, представляващо неплащане в срок на изискуемо задължение по договора.

По делото е прието възражение за прихващане по насрещния иск за вземания, произтичащи от заплатени суми за начислена неустойка за непредоставяне на поръчител – по договор ***** г. – 2556 лв., от която заплатена сума 1250 лв.; по договор 202206200802150059/ 20.06.2022 г. – 420 лв. – заплатена изцяло и по договор ***** г. – 420 лв. – заплатена изцяло, общо в размер на 2090 лв.

При така установената фактическа обстановка съдът достигна до следните правни изводи:

Изхождайки от предмета и страните по процесния договор – физическо лице и финансова институция по смисъла на чл. 3, ал. 1 от ЗКИ, предоставяща кредит в рамките на своята търговска дейност, съдът приема, че процесният договор има характеристиките на договор за потребителски кредит, чиято правна уредба се съдържа в действащия ЗПК, в който се предявяват строги изисквания за формата и съдържанието на договора за потребителски кредит, уредени в глава трета, чл. 10 и чл. 11.

Съгласно чл. 22 от ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и т. 20, чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 от ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен и липсата на всяко едно от тези императивни изисквания води до настъпването на тази недействителност. Същата има характер на изначална недействителност, защото последиците ѝ са изискуеми при самото сключване на договора и когато той бъде обявен за недействителен, заемателят дължи връщане само на чистата стойност на кредита, но не и връщане на лихвата и другите разходи. Разпоредбата на чл.

23 от ЗПК е аналогична на тази по чл. 34 от ЗЗД и се базира на института на неоснователното обогатяване – при липсата на основание, всеки дължи да върне това, което е получил.

Според чл. 146, ал. 1 от ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако не са уговорени индивидуално, като с алинея 2 от същата разпоредба е разписано, че не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им особено в случаите на договор при общи условия.

В глава четвърта на ЗПК е уредено задължението на кредитора преди сключването на договор за кредит да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. В чл. 26 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити изрично се сочи следното: „В условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не кредитират по безотговорен начин или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността, а държавите-членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение и следва да приложат необходимите средства за санкциониране на кредиторите в случаите, в които те процедират по този начин“.

В този смисъл клаузата, уговорена в чл. 6. от договор за потребителски кредит № ***** г., според която се дължи неустойка в размер на 2556.00 лв. при непредставяне на обезпечение – гаранция в размер на 2700.00лв, се намира в пряко противоречие с преследваната цел на транспонираната в ЗПК директива. Това вземане, макар и наречено неустойка няма характера на такава, тъй като видно от клаузите в договора и размера му от 2556.00 лв. при главница от 2000 лв., надхвърля типичните за неустойка обезпечителна и обезщетителна функции. По този начин се прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на недадено обезпечение, от

което обаче не произтичат вреди. Получаване на неустойката във връзка с непредоставянето на поръчител се явява скрита печалба- скрито възнаграждение, определено в абсолютен размер, а не в лихви. Фактически не се касае за дължима неустойка, а за вземане, което се плаща заедно с вноските за главница и лихва, което вземане представлява допълнителна печалба за кредитора, освен лихвата. В конкретния случай реално е уговорена допълнителна договорна лихва, която да плаща длъжникът и която е печалба за кредитора.

Съгласно чл. 19 от ЗПК, годишният процент на разходите по кредита за потребителя изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т. ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит като в него не се включват разходите, които потребителят дължи при неизпълнение на договора. В случая липсва ясна, разбираема и недвусмислена информация, съобразно изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК – не е посочен годишният процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите по определения в приложение № 1 начин, като не се предоставя възможност на потребителя да прецени икономическите последици от сключването му. Предвид констатираните от съда нарушения на разпоредбите на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, следва да се приеме, че клаузата, предвидена в чл. 6 от договора за потребителски кредит, е недействителна.

Във връзка с предявения насрещен иск с правно основание чл.211 от ГПК, вр. с чл. 79, ал.1, във вр. чл.240, ал.1 от ЗЗД за заплащане на сумите в размер на: 168.00 лв. – падежирала главница, дължима за периода от 24.09.2022 г. до 24.10.2022 г., ведно с лихва за забава, считано от връчване на НИМ до окончателното изплащане на вземането; 1.21 лева - обезщетение за забава за периода от 25.10.2022 г. до 18.11.2022 г., начислено върху падежиралата главница в размер на 168.00 лева; 1 832.00 лева - предсрочно изискуема главница за периода от 24.11.2022 г. до 24.02.2024 г., ведно с лихва за забава за периода от получаването на НИМ от ответника по насрещния иск

до окончателното изплащане на вземането; 183.44 лева - падежирала възнаградителна лихва, дължима за периода от 24.09.2022г. до 18.11.2022 г., настоящият съдебен състав намира, че основателността им е обусловена от разглеждане на възражението на ответника по тях за недействителност на договора на основание чл. 22 ЗПК. Доколкото се касае за правоотношение, произтичащо от договор за потребителски кредит, следва да се извърши преценка на съдържанието му за съответствие с разпоредбите на ЗПК.

Съгласно чл. 22 ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7 - 12 и т. 20, чл. 12, ал. 1, т. 7 - 9 от ЗПК, договорът за потребителски кредит е недействителен и липсата на всяко едно от тези императивни изисквания води до настъпването на тази недействителност. Същата има характер на изначална недействителност, защото последиците ѝ са изискуеми при самото сключване на договора и когато той бъде обявен за недействителен, заемателят дължи връщане само на чистата стойност на кредита, но не и връщане на лихвата и другите разходи.

Съгласно чл. 23 от ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита.

В процесния случай отпуснатият кредит е в размер на 2000 лв., която сума и с оглед разпоредбата на чл. 23 ЗПК, след като договорът е недействителен, на връщане подлежи само чистата стойност на кредита. Именно за сумата в размер на 168.00 лв. – падежирала главница, дължима за периода от 24.09.2022 г. до 24.10.2022 г. и сумата в размер на 1 832.00 лева - предсрочно изискуема главница за периода от 24.11.2022 г. до 24.02.2024 г. (сбора от главниците е отпусната сума на кредита), ведно с лихва за забава, считано от връчване на насрещната искова молба до окончателното изплащане на вземането, насрещният иск се явява основателен. Насрещният иск за дължимо обезщетение за забава за периода от 25.10.2022 г. до 18.11.2022 г., начислено върху падежиралата главница в размер на 168.00 лева, в размер на 1.21 лева и падежирала възнаградителна лихва в размер на 183.44 лева, се явява неоснователен.

До същите правилни и законосъобразни изводи е достигнал и първоинстанционният съд, поради което въззивната жалба е неоснователна, а решението в обжалваната му част следва да се потвърди, като правилно.

С оглед изхода на делото, въззивникът следва да бъде осъден да заплати на представителя по пълномощие на въззиваемата страна адвокатско възнаграждение в размер на 480 лв. с ДДС за осъществената безплатна адвокатска помощ на В. П. Ч. във въззивната инстанция.

Водим от горното, въззивният съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 13/24.04.2023 г., постановено по гр.д. № 126/2022 г. по описа на Районен съд – А. в обжалваната му част, с която е отхвърлен предявеният от „Н.“ ***, с ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „И.“, ул. „Л.“ /Л./ № *, ет. ** срещу В. П. Ч., с ЕГН *****, с постоянен адрес: с. П., общ. А. насрещен иск за сумата в размер на 183.44 лева, представляваща падежирала възнаградителна лихва за периода от 24.09.2022 г. до 18.11.2022 г. по Договор за потребителски кредит № ***** г., като неоснователен.

ОСЪЖДА „Н.“ ***, с ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. С., р-н „И.“, ул. „Л.“ /Л./ № *, ет. ** да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, действащо чрез адв. Д. М. М. – управител, адвокатско възнаграждение в общ размер на 480 лв. с ДДС за осъществената безплатна адвокатска помощ на В. П. Ч., с ЕГН ***** от с. П., общ. А..

Решението не подлежи на касационно обжалване съгласно разпоредбата на чл. 280, ал. 3, т. 1 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____